

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Національний технічний університет України "КПІ імені Ігоря
Сікорського"
Чернігівський національний технологічний університет

***Мова. Культура. Комунікація:
здобутки та перспективи сучасних
філологічних досліджень***

Матеріали ІХ-ї Міжнародної науково-практичної
конференції (27 квітня 2018 р.)

***Язык. Культура. Коммуникация:
достижения и результаты современных
филологических исследований***

Материалы ІХ-й Международной научно-
практической конференции (27 апреля 2018 г.)

***Language. Culture. Communication:
Achievements and Results of Modern
Linguistic Research***

Papers of the 9th International Scientific and Practical
Conference (April 27, 2018)

Чернігів 2018

УДК 811'11 + 811.112

ББК Ш 143

Ш 143.21

Мова. Культура. Комунікація: здобутки та перспективи сучасних філологічних досліджень: Матеріали 9-ї Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 27 квітня 2018 р.). – Чернігів : «Десна Поліграф», – 2018. – 124 с.

© Колектив авторів, 2018

У збірнику представлені результати сучасних розвідок у галузях лінгвокультурології, лінгвофілософії, семантики, зіставних студій, лінгвокогнітивних і лінгвопрагматичних досліджень дискурсу, методики викладання мов і літератур, літературознавчого аналізу текстів, прикладних аспектів мовознавства.

Організаційний комітет:

В.О. Дятлов, перший проректор НУЧК імені Т.Г. Шевченка, проректор з науково-педагогічної роботи, доктор істор. наук, професор, **голова оргкомітету**;

О.О. Борисов, доктор філол. наук, доцент, завідувач кафедри германської філології НУЧК імені Т.Г. Шевченка, **співголова оргкомітету**.

Члени оргкомітету:

С.О. Жила, доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри української мови та літератури НУЧК імені Т.Г. Шевченка;

А.А. Калита, доктор філол. наук, професор кафедри теорії, практики та перекладу французької мови ФЛ НТУУ "КПІ імені Ігоря Сікорського";

І.О. Гаценко, кандидат філол. наук, доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін ЧНТУ.

Редакційна колегія:

О.Г. Васильєва, кандидат філол. наук, доцент кафедри германської філології НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

Н.В. Деркач, кандидат філол. наук, доцент кафедри германської філології НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

В.В. Красавіна, канд. філол. наук, доц. кафедри української мови та літератури НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

Л.В. Пікун, кандидат філол. наук, доцент кафедри германської філології НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

Л.М. Федун, кандидат пед. наук, ст. викл. кафедри германської філології НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

Т.П. Чередник, кандидат філол. наук, доцент кафедри мов і методики їх викладання НУЧК імені Т. Г. Шевченка;

Ю.М. Мойсеюк, викл. кафедри германської філології НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

*Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Протокол № 9 від 17.05.2018 р.).*

Данный рассказ раскрывает целый ряд проблем, существующих в обществе, и не только индийских иммигрантов. Во-первых, во взаимоотношениях Мины и мистера Кейпэси мы видим конфликт двух культур. В индийской культуре институт брака и семьи – символ единства на всю жизнь, проявление любви и уважения, в американской с ее более свободными взглядами, эта ячейка общества не рассматривается так патриархально. Одновременно, мистер Кейпэси, несмотря на свой профессиональный опыт, не может верно истолковать отчуждение, возникшее во взаимоотношениях семьи Дэс. Мина, оказавшись в эмоциональной и душевной изоляции, не в состоянии преодолеть свои терзания самостоятельно, и никто из персонажей рассказа не может ей помочь. Сам Рэй, смотрящий на мир сквозь призму фотоаппарата, отказывается видеть реально существующую проблему их семейных взаимоотношений.

Литература

1. Lahiri, Jhumpa. Interpreter of Maladies / J. Lahiri. – New York: Houghton Mifflin Harcourt, 1999. – 198 p.
2. The Short Stories of Jhumpa Lahiri [Electronic resource] / S. Waterman – CUNY Academic Works. – Mode of access: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1234&context=cc_etds_theses. – Date of access: 14.01.2018.

Пікун Л.В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ДЗЕРКАЛЬНА ГРА ІДЕЯМИ ТА ОБРАЗАМИ «ФРАНКЕНШТЕЙНА» М.ШЕЛЛІ В РОМАНІ Д.КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»

The article focuses on the transformation peculiarities of the ideas and characters of “Frankenstein, or the Modern Prometheus” by M.Shelley in the novel “Flowers to Algernon” by D. Keyes. The aim of the article is the usage of the mirror play with cultural heritage as an analytical tool for comparative interpretation of these novels. The concept of mirror play with cultural heritage is used in the investigation as an analytical tool.

Слід зазначити, що творчість письменниці М. Шеллі має досить сучасне звучання. «Франкенштейн» став об'єктом численних наслідувань і дзеркально-ігрових модифікацій (Ф. Андахазі, «Френні К. Штейн» (2003)

Дж. Бентона, «Воскреслий Франкенштейн» (2005) Дж. Ковіно, «Журнал Віктора Франкенштейна» (2008) П. Акройда, «Теща Франкенштейна» (2009) Н. Александрової, «Франкенштейн. Блудний син» (2005), «Франкенштейн. Місто ночі» (2005), «Мертвий і живий» (2009), «Франкенштейн: Мертве місто» (2011) Д. Кунца та «Син жаху. Продовження Франкенштейна» (2017) В.А. Ченлера).

Історія написання твору свідчить про те, що роман з'явився у результаті гри. Атмосфера постійного інтелектуального пошуку, яка створювалася П.Б. Шеллі та Дж.Байроном під час влаштованого ними змагання, спонукала до імпровізації, а цікаві дискусії з поетами, врешті, допомогли здійснити задум М.Шеллі – написати твір, «який, звертаючись до наших потаємних жахів, породив нервову тремтіння; такий, щоб читач боявся озирнутися назад; щоб у нього захолинула кров у жилах й гучно калатало серце» [6, с. 7–8]. Тож роман «Франкенштейн» сам постає як дзеркальна гра культурним спадком.

З позиції гри культурним спадком викликають інтерес роздуми письменниці щодо початку написання та сутності твору. «Творці, і це доцільно відзначити, не створюють свої твори з нічого, а всього лише з хаосу; насамперед їм потрібен матеріал; вони можуть надати форму тому, де вона відсутня, але не можуть народжувати саму сутність. Усі винаходи й відкриття, не виключаючи винаходів у царині поезії, постійно нагадують нам про Колумба та його яйце» [6, с. 58]. Дослідники виділяють різні наукові та літературні джерела, що лягли в основу роману «Франкенштейн»: дослідження Дарвіна, розробки у галузі штучного відтворення травлення їжі тваринами та процесу кровообігу людини, погляди Годвіна, Локка, Руссо [7, с. 23–34, 2, с. 86–221]; філософські ідеї «Втраченого Раю» Мільтона [3, с. 213–224]. Підзаголовок твору «сучасний Прометей» маркує спробу письменниці розкрити низку загальнолюдських проблем крізь призму власного тлумачення стародавнього міфу.

На такій основі М. Шеллі сформувала свою культурологічну міфологему, яка, висвітлюючи такі питання людського буття, як можливість людини втручатися у закони природи і відповідальність науковця за своє відкриття, набула різних конфігурацій. Роман М. Шеллі заклав основу для сучасної міфотворчості, котра спостерігається в романі Д. Кіза «Квіти для Елджернона».

У центрі роману – герої, які беруть участь у дослідженні, спрямованому на виправлення однієї з помилок природи і створення нової, абсолютно виняткової людської особистості (we have taken one of nature's mistakes and by our new techniques created a superior human being [5]). Таким чином основний конфлікт твору будується на стосунках між дослідниками-науковцями (доктором Штраусом і професором Немуром) та піддослідним Чарлі Гордон, кому робиться операція на мозку. Головний мотив, який керує вчинками науковців, такий самий, як і у героїв-дослідників М. Шеллі Роберта Волтона та Віктора Франкенштейна – зробити неоціненну послугу людству [7, с. 30], відкрити непізнавані сили та залучити людство до глибоких таїн природи [там само, с. 47]. Науковці вважали, що перебуваючи поза суспільством, самотнім у величезному місті, без родичів і друзів, без потрібного для нормального життя розумового апарату, у Чарлі Гордона не було минулого, усвідомлення теперішнього та надій на майбутнє, тож його просто не існувало [5].

Втім успішно проведений експеримент виявився помилковим, адже не врахував головного – можливі негативні наслідки. Тож, як і у романі про Франкенштейна у творі Д. Кіза починає діяти притаманний романтизму іронічний дзеркально-ігровий ефект енантіоморфізму. Прометей, тобто «той, хто провіщає» або «мислить заздалегідь» перетворюється на Епіметея, того, хто «мислить після». Це спричинює багато проблем. Так, образ Прометея втілюється в персонажах Франкенштейна М. Шеллі та професора Немура і доктора Штрауса. Прагнучи будь-що втілити свій експеримент у життя, вони не в змозі передбачити його наслідки. Їхні добрі наміри у фатальний спосіб спрямовуються проти них, а науковий подвиг залишається неоціненим і незатребуваним. Д. Кіз приходить до такого висновку, що чистий розум сам по собі ні чого не вартий, гріш ціна знанням позбавленим людських почуттів [5].

До того ж науковці обох романів мислять себе творцями людей, адже істота Франкенштейна і Чарлі Гордон сприймаються як оболонки, в які вдихнули нове життя. Це римський варіант трактування образу Прометея. Прометей, у сприйнятті Овідія, – творець людини, а не тільки її рятівник. В обох романах науковці як творці людини, наділеної інтелектом та усвідомленням своїх знань і вмінь, залишають своє творіння сам на сам із

собою. В обох романах відбувається дзеркальне перегравання біблійною історією про Бога, творця людського роду, і яблуко пізнання [5].

Наративна схема роману Д. Кіза нагадує оповідну стратегію роману М. Шеллі і складається із докладного і відвертого викладу подій та їх осмислення. Чарлі Гордон слабоумний чоловік тридцяти двох років здається зовсім не схожий на Роберта Волтона – молодого амбітного науковця-мандрівника. Однак обидва персонажі виконують роль першопроходців. Волтон намагається пройти шляхами, де не ступала нога людини на північному полюсі. Чарлі Гордон – людина, яка наважується пройти експеримент по зміні розумових здібностей. Обидва ці герої прагнули знання, багато читали і займалися самоосвітою. Роберт Волтон зізнається, що хоча йому вже 27 років, але він менш освічений ніж п'ятнадцятирічні школярі [7, с. 17]. Чарлі Гордон значно відстає від своїх однолітків за рівнем освіти. Він намагається бути схожим на студентів коледжу, хоча він значно старший за них [5]. Також на початку обох романів обидва герої перебувають у схожому психологічному стані. Вони зображуються в бентежному перелітці нового життя, але переживають через свою інтелектуальну обмеженість.

Проте подальший розвиток головного героя роману «Квіти для Елджернона» відбувається вже за іншою схемою ніж Роберт Волтон. Після операції Чарлі важко зрозуміти, чи відбуваються з ним якісь зміни, але читачу стає очевидно, що Чарлі щоразу точніше та повніше починає висловлювати свої думки у щоденнику, його словниковий запас збільшується, а грамотність покращується.

Особистісний розвиток головного героя відбувається в декількох напрямках: студіювання наук, пізнання себе та вивчення інших людей. Засвоївши базовий загальноосвітній рівень, Чарлі відчуває потребу у поглибленому вивченні наук [5]. Тож своїм нестерпним бажанням Чарлі Гордон починає нагадувати іншого персонажа М.Шеллі – Віктора Франкенштейна, адже він прагнув пізнати секрети зовнішньої оболонки речей та внутрішню сутність природи й таємниці людської душі [7, с. 35].

Віктора Франкенштейна та Чарлі Гордона зближує подібне критичне ставлення до інших науковців, через обмеженість сфери їхньої компетенції. Віктор Франкенштейн перевершив своїх учителів, бажаючи пройти второваною стежкою та вийти на новий шлях аби відкрити незвідані сили та залучити людство до таємниць природи [7, с. 46]. Урешті-решт Чарлі Гордон

чинить так само. Він у своїх наукових дослідах перевершує своїх попередників доктора Штрауса і професора Немура, знаходить помилку в їх дослідженнях. Франкенштейн та Чарлі Гордон – це герої, які еволюціонують від ствердження пріоритету розуму до відмови від його абсолютизації.

На шляху самопізнання та вивчення оточуючого середовища Чарлі Гордона подібний до образу істоти з роману «Франкенштейн». Обидва герої відчують себе загубленими душами, які шукають притулок і тих, кому вони зобов'язані своїм життям: істота – свого творця, а Чарлі – батьків. Автори змальовують своїх персонажів самотніми на життєвому шляху. Істота М. Шеллі та Чарлі Гордон Д. Кіза самотужки вивчають себе і навколишній світ. Навіть книжка, яка справила на героїв особливе значення виявляється однією й тією ж – «Втрачений рай» Дж. Мільтона. Обидва герої приходять у цей світ аби творити добро, але опинилися в людському суспільстві з його жорстокістю та забобонами і це породжує лють і агресію.

Наведений аналіз романів М. Шеллі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей» і Д. Кіза «Квіти для Елджернона» унаочнюють варіант міжкультурного спілкування художніх творів різних епох, коли один твір віддзеркалюється в іншому. Відбувається літературна гра, в якій за основу береться константа риса певного вихідного матеріалу, що має асоціативно-символічний образ у читацькій свідомості та запускаються механізми кодування та розкодування духовно-ідеологічних детермінант, філософсько-естетичних доктрин культурно-історичної епохи, творчого методу, потенційних можливостей тексту. Кожна сприймаюча культурно-історична епоха знаходить свій код для розуміння. Аксиологічні доміанти вихідних традиційних характеристик змінюються, семантика «вихідного повідомлення» культурного спадку збагачується.

Література

1. Нанси Ж.-Л. В компанії Бланшо / Ж.-Л. Нанси // Бланшо М. Ожидание забвения. – С.Пб.: Амфора, 2000. – 176 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fil.wikireading.ru/84066>
2. Соловьева Н.А. У истоков английского романтизма / Н.А. Соловьева. – М.: Издательство Московского университета, 1988. – 230 с.
3. Gilbert S.M. The Madwoman in the Attic: The woman writer and the nineteenth century literary imagination / S.M. Gilbert, S. Gubar. – New Haven, Lnd.: Yale University Press, 1984. – 719 p.
4. Hindle M. Introduction / M. Hindle // Shelley M. Frankenstein. – Lnd. Etc.: Penguin Books, 1985. – P. 7–42.

5. Keyes D. Flowers for Algernon / D. Keyes. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://royallib.com/read/Keyes_Daniel/Flowers_for_Algernon.html#0
6. Shelley M. Frankenstein / M.Shelley. – Lnd. Etc.: Penguin Books, 1994. – 273 p.
7. Shelley M. Frankenstein / M.Shelley. – Lnd. Etc.: Penguin Books, 1994. – 215 p.

Росстальна О.А.

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕМИ КОХАННЯ У НОВЕЛІ Т.ГАРДІ «ЛЕДІ АЙСЕНВЕЙ»

The main topic of the short story is under analysis. The themes of social inequality, the relationship between men and women, parents and children, and the problems of marriage are interpreted in the narrative through the symbolic names and allusions. The typical for Hardy’s narrative opposition of “own” and “stranger” is one of the main composite elements of the short story.

Новела «Леді Айсенвей» (1890) – п’ята з історій, що входять до збірки «Група благородних дам». Теми соціальної нерівності, взаємовідносин чоловіків та жінок, батьків і дітей та проблеми шлюбу – провідні для попередніх творів збірки – по-іншому інтерпретуються в новелі.

В основі сюжету твору – історія представниці благородної вессекської родини Марії Хеймеа. За перебігом подій твору вона стає дружиною заможного голландського підприємця Андерлінга. Проте почуття молодих людей різні по своїй суті, що пояснюється передусім різницею їх походження та соціального становища. Андерлінг, що живе у Південній Америці, – чужоземець у Вессексі та Англії, а відтак йому мало відомі неписані закони поведінки спільноти, в якій він опиняється. Така відчуженість підкреслюється за допомогою символічності прізвища героя, перша частина якого співзвучна з німецьким словом “ander” – “чужий”, “інший”.

На відміну від Марії, яка успадкувала статки, Андерлінг сам добився успіху та заробив гроші. Готовність продати свої плантації у Гвіані та віддати дружині гроші демонструють ставлення чоловіка до багатства та життя взагалі, яке суттєво відрізняється від того, що прийняте в колі Марії. Для Андерлінга гроші – не спадок минулого, який

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ І. КОГНІТИВНИЙ, СИНЕРГЕТИЧНИЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ І ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ МОВИ ТА
МОВЛЕННЯ**

Борисов О.О. Інформаційний базис діалогічної комунікації ...	4
Кійко С.В. Синергетика в контексті лінгвістичних досліджень.....	8
Колесник О.С. Екзистенційні феномени у дзеркалі мови: лінгвоуніверсологічний підхід	11
Борисов О.О., Васильєва О.Г. Базові жанрові різновиди суперечки в англомовній та україномовній етносвідомості	14
Гусар А.В. Моделювання альтернативних світів у сучасному англомовному пісенному дискурсі	20
Деркач Н.В. Динамічні показники англійських прислів'їв з різними комунікативно-прагматичними функціями.....	22
Матвеева И.В. Оценочный потенциал немецких и русских пословиц поля «Деньги».....	28
Мойсеюк Ю.М. Символіка щита і гербових фігур в англійській художній літературі.....	33
Федун Л.М. Інформаційна безпека в перекладі	36
Хотько Н.А. Культурный контекст иноязычной коммуникативной среды.....	39

**РОЗДІЛ ІІ. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ЛІНГВОСТИЛІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ РІЗНОЖАНРОВИХ ТЕКСТІВ**

Кійко Ю.Є. Кореляція між евіденційністю й епістемічною модальністю в сучасній лінгвістиці	44
Мізін К.І. Лексикографічні vs. фразеографічні перспективи корпусної лінгвістики в Україні.....	48
Архипов Д.В. Лексико-грамматические особенности англоязычного Интернет-дискурса	50
Зинцова Ю.Н. Особенности реализации аспектуальных значений непредельных глаголов немецкого языка	53
Ильичева И.Л. Параметры мультимодальных медийных текстов.....	56
Красавіна В.В., Решотко О.А. Мотиваційні процеси в лексиці (на матеріалі дослідження фітонімів).....	60

Кузьмичева А.А. Ирония в речи (на материале немецкого языка).....	63
Плисов Е.В. Особенности изучения немецкого религиозного лексикона в исторической семантике.....	67
Стрижевич Е.Н. Особенности медиатекста региональных Интернет СМИ	72
Федоров В.В. Лексика англоязычной прессы Восточной Азии	76
Ярошук М.В. Специфика перевода стилистических фигур в англоязычном медиа-дискурсе.....	79

РОЗДІЛ ІІІ. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ МОВ І КУЛЬТУР

Галушко Н.Н., Дягель С.Н. Формирование социокультурной компетенции учащихся профильных классов посредством информационно-коммуникационных технологий	83
N. Kovalska, O. Kovalova The Importance of Phonetics in Social Interaction	87
Кормільцина С.Ю., Яковенко Т.М. Інноваційні технології як оптимізація навчального процесу вивчення англійської мови у немовному ВНЗ	90
Сацук А. П. Иноязычная культура как цель обучения немецкому языку.....	94
Сыч М.А. Применение инновационных технологий на занятиях по иностранному языку в вузе.....	98

РОЗДІЛ ІV. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Бахур И.Н. Конфликт идентичностей в рассказе Д. Лахири «Толкователь болезней».....	102
Пікун Л.В. Дзеркальна гра ідеями та образами «Франкенштейна» М.Шеллі в романі Д.Кіза «Квіти для Елджернона».....	105
Росстальна О.А. Інтерпретація теми кохання у новелі Т.Гарді “Леді Айсенвей”	110
Чередник Т. П. Назва літературного твору як заявка про художні наміри автора (повість Д.М. М’юлок «Маленький принц-каліка та його плащ для подорожей: притча для молодих і старих»).....	113
Відомості про учасників конференції	119